Hogyan alkalmazkodik, a magyar kivándorló az amerikai viszonyohoz.

Hoffmann Géza, a csikágói osztrák-magyar alkonzul rendkívül értékes adatokat és megfigyeléseket tesz közzé a Zeitschrift für Socialwissenschaft c. lapban, a magyar kivándorló alkalmazkodásáról az amerikai kultúrához.

A nyolcvanas évekig az amerikai tömeges bevándorlók a fejlett iparú észak és nyugat Európából jöttek. Ezek kultúrfokuk egyenlősége, de meg nyelvi és fajrokonságuk folytán is csakhamar beolvadtak új környezetükbe. Mintegy harminc év óta azonban a bevándorlók Európa keletéről és déli részéről özönlenek be, tehát onnan, ahol az ipar még kezdetleges, ahol a földmívelés volt a foglalkozásuk és patriarchálisán egyre igen fejlett iparú országba jutnak. Csak a legegyszerü viszonyok közt éltek a falun. Most pedig egyszerszerübb munkára képesek, amit csekély bérért hajlandók elvégezni. Ezért az amerikai munkás ellenséges szemmel nézi a bérrontókat, akik egész külön társadalmi réteggé verődnek összes a szennyes külvárosokban, ahol azután a különféle nemzetiségek közt csak nyelvi válaszfalak vannak. Mindezek a bevándorlók egészen külön kultúrélete! élnek az új világban.

Állandóan érintkeznek ugyan az amerikai világgal, de saját nyelvüket, szokásaikat és berendezéseiket megtartják.

A magyar paraszt, aki itthon csak a földmíveléshez értett és falúját talán sohase hagyta el, Amerikában − bár az amerikaiak állandóan a mezőgazdaság felé igyekeznek őket terelni − a gyárakba és bányákba vonul és vándormunkássá lesz, aki mihelyst jobb munkaalkalomról hall, nem nézve semmi akadályt, még a családját is hátrahagyva, útnak indul s ha nincs u ti pénze, üres vasúti teherkocsikba lopja be magát, nem törődve büntetéssel, életveszedelemmel. Ennek a nagy változásnak az okai: csak ideiglenesen jött ki Amerikába, hogy pénzt szerezzen, amin odahaza majd földet vesz, már pedig az ipari munka jobban fizet, mint a mezőgazdaság, vagy az önálló foglalkozás, mely utóbbihoz hiányzik különben a tőkéje, előképzettsége és a vállalkozási kedve is; mint gyári munkás együtt élhet a magyarokkal, mint „farmhelp" elhagyatottnak érzi magát, lehetőleg magyar telepeket keres fel, magyar bevándorlók 86 százaléka, a hat legfejlettebb városban telepedett meg; végül nagy hatással van reájuk az amerikai élet nagy ipari lüktetése, büszkék arra, hogy ipari munkások.

A házépítés. Az amerikai munkásház szürke, emeletes, keskeny faépület, elől, a közepén a főbejáróval, keskeny út vezet a ritkán használt udvarba, ahonnan terassznak is használt lépcsőzeten szintén be lehet jutni a házba. Már most a magyarok, akik idehaza alacsony széles házakban éltek, amelynek elől nem, csak oldalt vagy hátul volt a mindenféle házi állattal és szerszámmal teli udvarról bejárata, ahol asszonyok és gyerekek mezítláb tettek-vettek vagy játszottak, ahol pad állott esti pipázásra vagy hosszú beszélgetésre, − ezekben az amerikai külsejű házakban laknak, sőt azon a néhány magyar mezőgazdasági telepen (Árpádhon, Kossuthfalva, Balaton, Nyitra, Tokaj, Buda) − ahol sajátkezűleg építettek házakat − is teljesen ilyeneket emeltek. De az elől levő bejáratot ritkán használják, azt olykor erősen eltorlaszolják, amit télen még az is indokol, hogy az elől levő és a hátulsó ajtó használata nagyon kihűtené a takarékoskodók lakását. Az udvar − az amerikai szokással ellentétben − mindig népes, asszonyok, gyermekek mezétláb. Nyári estéken fölállítják a hazai formájú padot és kártyáznak, söröznek ... nem úgy mint az amerikaiak, akik olykor órákhosszat állnak a nyugodt csoportokban az utca sarkokon. A hatósággal pedig gyakran van bajuk disznótartás miatt.

A házépítés költségeit tehát átvették, de azt úgy használják, mint idehaza tették.

A belső berendezésben ugyancsak a külső formákat veszik át belső tartalom nélkül. Otthon csak egy-két szobájuk volt, itt se használják a harmadikat

és negyediket és télen nem is fűtik őket. A fürdőkádakat rendszerint nem használják fürdésre, olykor mosnak, különféle tárgyakat raktároznak el benne, vagy le sem irható célokra használják azokat. A nyílt kutakhoz szokott magyarok a vízcsapokat órák hosszáig folyni hagyják. Az itthoni keskeny ágyakhoz szokott emberek a széles amerikai ágyakat ketten is használják, sőt keresztben hárman is. Eleinte házközösségben éltek: egy csoport egy házat bérelt ki, a háztartással megbíztak maguk közül egyet, ez közös számlára bevásárolt és a fáradságáért megfizették. Mikor mind több asszony vándorolt ki − a leányok szolgálatba állnak és hamar beolvadnak, csak újabb időben mennek mind többen szövő- vagy dohánygyárakba − természetesen a csoport valamelyik tagjának feleségét bízták meg ezekkel a teendőkkel. Ez eleinte a régi módon vezette a háztartást, majd fizetéses alkalmazott lett, de a befolyása a háztartásra egyre nőtt; csakhamar a saját számlájára vásárolt be s bizonyos nyereséggel szolgáltatta ki az ételeket, majd egy egész lakóházat bérelt a férjével és albérlőket fogadott. Így keletkezett a „burdos ház" (Boarding House), amely ma is az uralkodó rendszer. A kivándorlók *többsége* család nélkül megy ki és 4-5 év után visszatér hazájába. Amelyik hosszabb időre vagy állandóan kint akar maradni a feleségét és gyermekeit és kihozatja és burdos házat nyit. Már most az ilyen kivándorló arra törekszik, hogy azt a házat meg is vehesse. Egy ház átlag 1400 dollárba kerül, amit jelzálogkölcsön segélyével hat-nyolc év alatt megvehet. Albérlők és kosztosok tartása azonban nem kellemes és erkölcsileg is hátrányos, ezért ezek a burdosház tulajdonosok arra törekszenek, hogy minél előbb egyedül lakják a házat és így jut el a magyar bevándorló az amerikai munkás ideáljához. A letelepedő bevándorló tehát a mai rendszer mellett a következő fejlődésen megy át: albérlő, albérbeadó bérelt házban, albérbeadó saját házban, egyedül lakója a saját házának.

A burdos ház rendszernek számos gazdasági és kulturális hátránya van. Az albérbeadók egy szobába vonulnak vissza, a többiben meg ágyakat halmoznak föl. így az amerikaiknál csak egy családra számított házban 15-30 ember szorong. Ez a családias jellegű zsúfoltság durva mulatságokra verekedésekre vezet. Rendesen az albérlők legdurvábbja káros befolyáshoz (a „főburdos") jut és számos családi dráma is származik abból, hogy egy nő él annyi férfival egy födél alatt.

A ruházkodás tekintetében sokáig megtartják az otthoni viseletet csekély változtatással és csak sokára alkalmazkodnak. Odahaza testhez álló fekete ruhát viseltek, télen téli kabát helyett rövid vastag zekét, a lábakon rendszerint magas csizmát. A ruhaviseletet megtartják Amerikában is és erről messziről felismerhetők, csak a ruha szabása lesz idővel bővebb, és a csizma helyett cúgos vagy fűzős cipőt viselnek. Színes ruhára, sárga cipőre és hosszú köpenyre csak hosszabb idő múlva szánják el magukat. Az amerikai nagyvárosokban sokan lemondanak az itthon oly büszkén viselt bajuszról, szakállt pedig egyáltalán nem hordanak. A szakállról és bajuszról egyszeri elhatározással le lehet mondani, a ruhaviselet positiv alkalmazkodást és így hosszabb időt igényel.

A táplálkozás módja a legkonzervatívebb a magyaroknál, amint az amerikai konyha fejletlenségén is múlhat. Csak több húst fogyasztanak a nagyon jólét folytán. A drága és rossz amerikai bor helyét az ugyancsak rossz, sőt egészségtelen, de olcsó sör foglalja el (csupán a Clevlandi − a legnagyobb magyar kolónia, az „amerikai Debrecen" − bort isszák, mint hazai italt.) Egyáltalán többet isznak odakint, mint idehaza, mert sajnos, egyéb szórakozás híjján ezt vélik a legolcsóbbnak. A hazai korcsma az ő padjaival és hosszú asztalaival azonban teljesen tért enged az amerikai „Saloon"-nak, amelyben a vendégek a „Bar"-nál ivó amerikaiak testtartását tudatosan utánozzák: fölkönyökölnek, a lábukat egy fa, vagy rézrúdra támasztják és szorgalmasan köpködnek a padlón húzódó csatornába. A „treating"-et is csakhamar elsajátítják: minden vendég sorjában az összes vendégeket megvendégeli és így mindegyik annyi pohár italt iszik, ahányan jelen vannak.

A családi élet az amerikai kivándorlás által bomlásnak indul. A férj, ha egyedül vándorol ki, könnyen köt az új világban új házasságot anélkül, hogy a régit felbontaná. Az általános demorizálódáson kívül ennek főoka az is, hogy erős vallásos befolyások alatt kifejlődött érzései szerint a polgári, a „Court"-házasságot csak „amerikai" házasságnak tekinti, amelyik az ő szemében csak ideiglenes összeköttetést jelent.

Érdekes különben, hogy a hirtelen emelkedett jólét és az új reménységek folytán − az amerikai viszonyokkal − ellentétben − jelentékenyen emelkedik a bevándorlók körében a születések száma.

Nagyon tanulságos, hogy a bevándorlók tömegei általában miként helyezkednek el nemzetiségek szerint. A legutoljára megjelenő nemzetiség mindég a legalsó társadalmi fokra kerül és a legnehezebb és legrosszabbul fizetett munkát végzi, ezek a legutoljára utrakeltek mintegy jobb gazdasági és társadalmi elhelyezkedésre kényszerítik az akkori legalsó rétegeket, majd a helyükre özönlő újabb nemzetiség által ők maguk is feljebb kerülnek. A bevándorló − írja Hoffmann − nem mint egyén foglal helyet az új világ gazdasági életében ,nem egyéni képességei szerint − és így nem is fejtheti ki azokat, − hanem aszerint, hogy nemzetiségének túlnyomó része mily munkában van már foglalkoztatva. Az olaszok vasúti sínek fektetésénél, a magyarok és tótok bányákban dolgoznak vagy acélgyárakban, mint napszámosok. A bányamunkáknál az is szerepet játszik például, hogy a legutóbb bevándorolt nemzetiségűek egy ideig az ismeretlentől és veszedelmestől való félelemből is húzódoznak ettől a munkától. Az alkalmazkodás ily kezdő fokán vannak jelenleg a románok és némileg az olaszok.

A mezőgazdaságban a legtöbb magyar kivándorló tönkremegy, mert a hazai művelési módokat alkalmazza itt is minden alkalmazkodás nélkül, mert földjének csak egy részét műveli meg és egyáltalán csak annyit dolgozik, hogy hazai szokásai szerint megélhessen, se megtakarításra, se javításokra nem gondol.

Az egyesületi élet formailag az amerikai példák után, de tartalmilag nagyon elfajzottan virul a magyar kivándorlók kolóniában. A számtalan alapításból még ma is 1600 egyesület működik. Ebből 1046 betegsegélyező és temetkezési egylet, 17 egyházi egylet a mintegy 100 egyházközség föntartására, 100 művelődési, 127 társas-, 46 ének-, 14 torna-, 91 politikai (főleg szocialista) és 26 ifjúsági egyletük van. Van még néhány szövetkezetük, jogvédő-, kórház- és jótékonyegyletük. A betegsegélyző és temetkezési egyletek játszák a legnagyobb szerepet és helyettesítik mintegy a szakszervezeteket. Az egyleti életben talál kielégülést a kivándorló magyarok minden kultúrszükséglete és ezek teszik lehetővé a magyar egyházközségeket is és így vallásos érzéseik ápolását. Az egyletben talál politikai kielégülést is az Amerikában politikai jogokkal nem bíró kivándorló. De hazafias érzületeinek is az egyletek által adhat leginkább kifejezést: minden

hető alkalommal nagy felvonulásokat tartanak, az utcákon „masíroznak”, zászlókkal, nemzeti jelvényekkel, muzsikával. Ünnepeket tartanak, gyűjtenek, bálokat, banketteket rendeznek, amelyeken azonban már tesztmester (Toast-master) szerepel, aki megvonja a szót a magyar szokás szerint magától szólásra emelkedőtől, vagy szólásra hív olyant, aki még sohase beszélt életében. De tartanak előadásokat és alapítanak könyvtárakat is. *Szakszervezeteik* csak külsőségekben hasonlítanak némileg a többi komoly amerikai szakszervezethez, amelyekbe a magas felvételi díjak miatt, vagy egyéb követelmények híjján nem léphetnek be. E szervezetek semmi komoly szerepet nem játszanak. *Politikai egyesületeik,* melyek különösen a szocialisták körében elterjedtek, szintén nem játszanak szerepet, mert. a kivándorlóknak nincsenek politikai jogaik, de kielégülést találnak abban, hogy gyűléseken beszédeket tarthatnak és propagandisztikus munkát végezhetnek. Hoffmann, egy körkérdésre beérkezett válaszokból mégis arra következtet, hogy mindezek dacára a kivándorlók közül visszatértük után kétszer annyian fognak idehaza szocialista szervezetekbe belépni, mint amennyien szervezett munkásokként útra keltek.